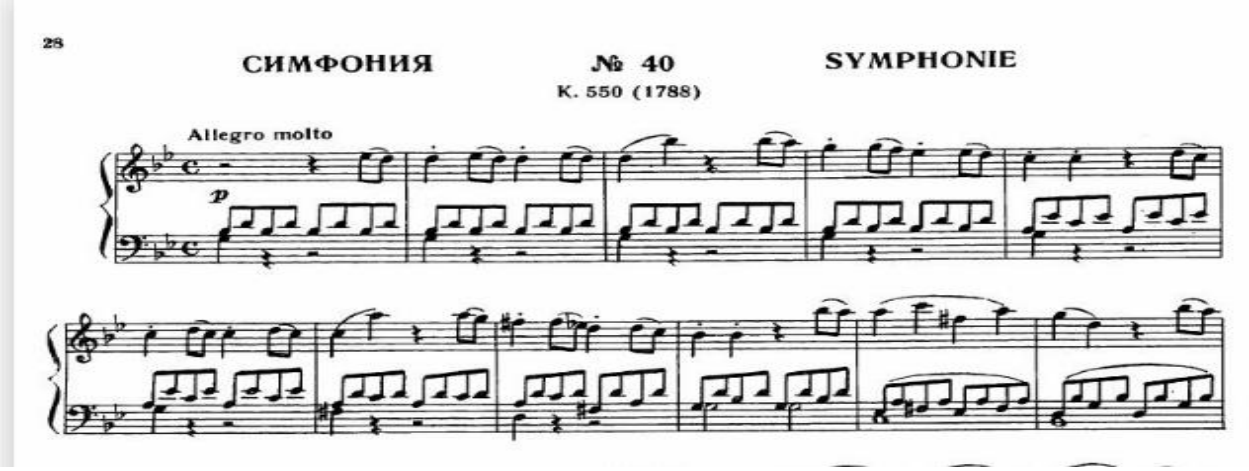

Sonata forması, Mocart, Betxoven, Gaydn sıyaqlı kompozitorlardıń dóretiwshiliginde keń tarqalgan edi, biraq onın tásiri keyingi muzıka, soniń ishinde, romantikler hám hátte bazı bir zamanagóy avtorlar shigarmalarında da saqlanıp qalmaqta. Sonata forması Batıs muzıka dástúriniń rawajlanıwında tiykarǵı rol oynap ǵana qoymastan, bálkim sonata forması ushın tiykar bolıp qalmaqta.

Paydalanılǵan ádebıyatlar

1. Abdullaeva U. CHarshimov Dj. “Qaraqalpaq kompozitorlarınıń fortepiano shıǵarmaları” Qaraqalpaqstan 2012.
2. Abatbaeva R. “Fortepiano” Toshkent. 2023.
3. Nadirova A. “Qaraqalpaq muzıka tariyxı” Qaraqalpaqstan.2019.

REZYUME. Sonata forması klassitsizm dáwirinen baslap házirgi kúnge shekemgi hám fortepiano ushın jazılǵan kóplegen shıǵarmalardıń tiykarı bolıp, sonata formasınıń rawajlanıw tarıyxı, tiykar salǵan kompozitorlar hám sonata formasınıń dúzilisleri haqqında sóz etiledi.

РЕЗЮМЕ. Сонатная форма служит основой для многих произведений, написанных для фортепиано, начиная с классицизма и до наших дней. В ней рассматривается история развития сонатной формы, композиторы, заложившие её основу, и структуры сонатной формы.

SUMMARY. Sonata form serves as the basis for many works written for piano, from classicism to the present day. It examines the history of sonata form development, the composers who laid its foundation, and the structures of sonata form.

XXI ÁSIR MUZÍKA PEDAGOGIKASÍ PERSPEKTIVALARÍ

Kojabaev Juldızbay Ómirbaevich – *metodist*
Qaraqalpaqstan Respublikası pedagogikalıq sheberlik orayı

Tayanısh sózler: muzıka pedagogikası, Ózbekstan, inklyuzivlik, sanlastırıw, milliy dástúr, XXI ásir, proektli bilimlendiriw.

Ключевые слова: музыкальная педагогика, Узбекистан, инклюзивность, цифровизация, национальная традиция, XXI век, проектное обучение.

Key words: music pedagogy, Uzbekistan, inclusivity, digitalization, national traditions, project-based learning, 21st century.

XXI ásirdegi muzıka pedagogikası: qáwip-qáterler hám perspektivalar XXI ásirde muzıka pedagogikası jámiyet, mádeniyat hám texnologiyalardaǵı ózgerisler sebepli áhmiyetli transformaciya basqıshın basınan ótkermekte. Bilimlendiriw processleriniń globallasıwı hám sanlastırılıwı sharayatında muzıkanı oqıtıwǵa bolǵan kózqaraslar jáne de beyimlesiwsheń, hár qıylı hám inklyuziv bolıp barmaqta. Zamanagóy muzıka pedagogikası zaman shaqırıqlarına qalay juwap beretuǵının hám bilim alıwshılar ushin

qanday perspektivalardı aship beriwin kórip shigamiz.

Bilimlendiriwge qatnaslardıń transformaciyası

XXI ásirde muzıka pedagogikasınıń rawajlanıwın belgilep beriwshi tiykargı faktorlardan biri dástúriy oqıw usıllarınan kóbirek integraciyalasqan hám jekelestirilgen formalarga ótiw bolip esaplanadı. Burın muzıkanı úyretiw klassikalıq shıǵarmalardı ózlestiriw hám atqarıw texnikasınan ibarat bolǵan bolsa, búgingi kúnde hár bir oqıwshınıń dóretiwshilik qábiletin, sın kózqarasın hám individualligin rawajlandırıwǵa itibar qaratılmaqta.

Zamanagóy pedagogikalıq koncepciyalar differenciallastırılǵan hám joybarlastırılǵan kózqaras principlerine tiykarlanıp barmaqta. Bul bilimlendiriw baǵdarlamaları jáne de beyimlesiwsheń, oqıwshılardıń qızıǵıwshılıqları hám qábiletlerine baǵdarlanǵanlıǵın ańlatadı. Oqıwshılar oqıtıwshı tárepinen tákirarlanıwdıń ornına ózleri dóretken muzıkalıq shıǵarmalardı dórete baslaydı, janrlar hám usıllar boyınsha tájiriybe ótkeredi, bul olardıń dóretiwshilik potencialın rawajlandırıwǵa xızmet etedi.

Texnologiyalardıń muzıka bilimlendiriwine tásiri

Zamanagóy texnologiyalar muzıka bilimlendiriwi imkaniyatların sezilerli dárejede keńeytedi. Muzıka oqıtıwda sanlastırıw hám onlayn resurslardan paydalanıw áhmietli faktor boldı. Pedagogikalıq ámeliyatta oqıtıw platformaları, muzıkalıq qosımshalar, virtual qurallar hám hátteki jasalma intellektten de jedel paydalanıw baslandı. Kóplep onlayn kurslar, sheberlik sabaqları hám videomateriallar oqıwshılar hám pedagoglarǵa geografiyalıq jaylasıwına qaramastan bilim alıw imkaniyatın bermekte. Bul bilimlendiriw kólemin keńeytiw, xalıqaralıq bilimlendiriw jámiechiligin shólkemlestiriw hám tájiriybe almasıw ushın jańa imkaniyatlar ashadı. Elektron partituralar hám muzıkalıq simulyatorlar sıyaqlı interaktiv platformalar oqıwshılarǵa tek ǵana muzıka teoriyasın ózlestiriw emes, al dóretiwshilik hám atqarıw procesinde tikkeley qatnasıw imkaniyatın bermekte. Soni sanlı qayta islew (DAW) programmaları oqıwshı hám muǵallimlerge muzika menen jańa dárejede islew imkaniyatın beredi, mashinali úyreniw algoritmleri bolsa bilim alıw hám hátte kompozitorlıq jumista da járdem beriwi múmkin.

Inklyuzivlik hám qolaylılıq. Zamanagóy muzika pedagogikası inklyuziv hám hámme ushın qolaylı bolıwǵa háreket etpekte. XXI ásirde inklyuzivlikke itibar jámiettiń barlıq qatlamları ushın teń imkaniyatlardı támiyinlewge qaratılǵan bilimlendiriw reformaları sharayatında ayrıqsha áhmietke ie bolmaqta. Muzıka bilimlendiriwi tek ǵana joqarı dáramatlı shańaraqlardıń qábiletli perzentleri ushın jeńillik bolmay qaladı. Ayrıqsha bilimlendiriwge mútájligi bolǵan balalar ushın baǵdarlamalar, inklyuziv muzıkalıq joybarlar hám imkaniyatı sheklengen shaxslar ushın muzıka kórkem óneri menen óz ara tásirlesiwdiń hár qıylı túrleri dóretiwshilik óz-ózin kórsetiw hám sociallıq integraciya ushın jańa sheklerdi ashadı.

Perspektivalar hám qáwip-qáterler

Zamanagóy texnologiyalar hám innovaciyalıq kózqaraslar ashıp beretuǵın imkaniyatlar menen birge, muzıka pedagogikası bir qatar qáwip-qáterlerge dus kelmekte. Olardan biri oqıtıwda dástúriy hám zamanagóy qatnaslar arasında teń salmaqlılıqtı saqlaw zárúrliginen ibarat. Jańa metodlardıń qolaylı bolıwına qaramastan, klassikalıq muzıka bilimlendiriwiniń áhmietin umıtpaw kerek, ol fundamentallıq kónlikpelerdi qáliplestiredi hám muzıkanı kórkem óner sıpatında túsinip jetedi. Zamanagóy muzıka oqitıwshısı tek gana muzika tarawında tereń bilimge iye bolmay, al jana texnologiyalar menen islew qábiletine iye boliwi, hár túrli pedagogikalıq metod hám usıllardı birlestiriwge tayar boliwi kerek. XXI ásir muzıka pedagogikası dástúriy qádiriyatlar hám zamanagóy kózqaraslar birlesken jedel transformaciya dáwirin basınan ótkermekte. Texnologiyalar, inklyuzivlik hám oqıwshılardıń individual talaplarına baǵdarlanıw ózgerislerdiń tiykarǵı dvigatellerine aylanbaqta. Pedagoglar hám bilimlendiriw mákemeleri bul jańa imkaniyatlardı oqıtıw procesine integraciyalay alıwı, muzikanıń jeke hám dóretiwshilik pazıyletlerdi rawajlandırıw quralı sıpatındaǵı áhmietin umıtpawı áhmietli. Muzıkalıq pedagogikanıń transformaciyalanıwı muzıkanıń hár qıylı kórinislerinde qádirleytuǵın hám dórete alatuǵın muzıkantlar hám kórkem óner ıqlasbentleriniń jańa áwladın qáliplestiriw ushın keń perspektivalar ashpaqta. Bilimlendiriw ózgermeli, sanlı hám inklyuziv bolıp, muzıkalıq bilimlendiriw dástúriy akademizm sheńberinen shıǵıp ketetuǵın jańa túrlerge ie bolmaqta.

Qatnaslardıń transformaciyası: bilim beriwshi oqıtıwshıdan ustazǵa shekem. Bilimlerdi bir tárepleme beriwdiń ornına oqıwshı menen sáwbetlesiw, onıń dóretiwshilik pikirlew hám ózin-ózi kórsetiwin rawajlandırıw birinshi orınǵa shıǵadı.

Mısalı: Yamaxa mektebinde (Yaponiya) "oyın arqalı úyreniw" koncepciyası qollanıladı, bunda balalar kishi jastan óz muzıkasın jaratıwǵa tartıladı. Olar tek ǵana shıǵarma úyretpeydi, bálki improvizatorlıq etedi, shıǵarmalar jazadı hám jámáátte bir-birin tıńlawdı úyrenedi. Rossiyada

bunday jantasıw qosimsha bilim beriw sistemasında, máselen, jana tiptegi balalar muzıka mekteplerinde, máselen, Igor Butman atındağı zamanagóy muzıka mektebinde ámelge asırıladı, ol jerde programmağa djaz, improvizatsiya hám elektron muzıka tiykarları kirgizilgen. Muzıkalıq pedagogikadağı texnologiyalar: sanlı revolyuciya Sanlı texnologiyalardıń kirip keliwi menen dúnyanıń qálegen burshagında muzıkalıq oqıtıw múmkin boldı. Mısallar:

• **Yousician** - gitara, fortepiano hám basqa da saz ásbapların úyretiwshi fin platforması. Ol qurılmanıń mikrofonınan paydalanıp, oqıwshınıń atqarıwın real waqıtta talqılap, usınıslar beredi.

• **SmartMusic** - oqıwshılar hám oqıtıwshılar ushın interaktiv partituralar, instrumental qosıqlar hám qátelik noqatları menen atqarıwdı tallawdı usınıs etetuǵın amerikalı bagdarlama.

• **MuseScore hám BandLab** - mektep oqıwshıları hám studentlerge qımbat bahalı úskenelerge iye bolmastan, muzika jazıw, aranjirovkalaw hám bólisiw imkaniyatın beretuǵın programmalar.

Rossiyadağı mısal:

• "Muzıka onlayn" ("Uchi.ru" joybarı) sıyaqlı platformalar balalar ushın solfedjio hám muzıkalıq ádebiyat sabaqların geymifikaciya elementleri menen sanlı formatta usınadı.

• Inklyuzivlik hám qolaylılıq: barlıq ushın muzıka.Muzıka imkaniyatı sheklengen insanlar ushın sociallastırıw hám ózin-ózi kórsetiw usılına aylanbaqta. Muzika muǵallimleri ózlestirilgen metod hám qurallardı islep shıǵadı.

Mısallar:

• Ullı Britaniyada Drake Music baǵdarlaması ámelge asırılıp, onda háreket-tayanıw sisteması buzılǵan balalardı saz ásbapların shertiwge úyretiw ushın arnawlı texnologiyalardan paydalanıladı.

• Moskvada "Otkrıtaya muzıka" inklyuziv muzıka studiyası" orayı jumıs alıp barmaqta, onda gereń hám ázzi esitetuǵın balalar vibroplatformalar hám vizual qurallar járdeminde ritm hám vokal menen shuǵıllanıwı múmkin.

Pedagogtı qayta tayarlaw hám jańa kompetenciyalar. Zamanagóy muzıka páni muǵallimi ózinde muzikant, psixolog, texnolog hám dóretiwshilik procesiniń kuratorın birlestiriwi kerek. Bilimlendiriw pánleraralıq túrge enbekte.

Úlgi: Moskva pedagogika mámleketlik universiteti janındağı Muzıkalıq bilimlendiriw institutında sanlı texnologiyalar, inklyuziv oqıtıw hám pedagogikalıq psixologiya boyınsha kurslardı óz ishine alǵan jańa áwlad pedagogların tayarlaw baǵdarlaması ámelge asırılmaqta.

Muzıka pedagogikası aldındağı perspektivalar.

1. Sanlı kontenttiń kópligi. Oqıwshı millionlap videosabaqlardan paydalanıwı múmkin, biraq duris baqlawshısız adasıp qalıwı múmkin.

👉 Sheshiliwi: Sanlı mediasawattı rawajlandırıw hám málimlemeni sın kózqarastan tallay alıw kónlikpesin qáliplestiriw.

2. Balalarda motivaciyanıń tómenlewi. Zamanagóy balalar kóbinese bilim alıwda kóbirek jarqın hám emocionallıq jantasıwdı talap etedi.

☝Sheshiliwi: Geymifikaciya, tańlawlarda qatnasıw, studiyada muzıka jazıw, janlı proektler hám shıǵıwlar.

3. Sapalı muzıkalıq bilim alıw ushın finanslıq tosqınlıq.

👉 Sheshim: Biypul onlayn platformalar, grantlar, qayırqomlıq fondları (mısalı, Rossiyadağı "Sozdanie" kambaǵal shańaraqlardıń talantlı perzentlerine muzıkanı úyreniwge járdem beredi).

Perspektivalar.

1. Muzıka bilimlendiriwiniń globallasıwı. Oqıwshılar basqa mámleketlerdiń pedagoglarınan bilim alıwı, xalıqaralıq tańlawlarda onlayn qatnasıwı, dúnya mádeniyatı menen tanısıwı múmkin.

2. Jasalma intellektti rawajlandırıw. Búgingi kúnde AIVA yamasa Soundraw sıyaqlı AI kompozitorlar kompoziciyanı úyreniwde quralǵa aylanbaqta. Keleshekte AI orınlawdı tallaw hám baǵdarlamalardı tańlawda járdemshi bolıwı múmkin.

3. Janrlar kóleminiń keńeyiwi. Elektron muzıka, bitmeyking, xip-xop, didjeynk sabaqları muzıka mektepleri baǵdarlamalarına kirgizilgen.

Úlgi: Berkli muzıka kolledjinde (AQSh) zamanagóy muzıka baǵdarları: saund-dizayn, muzıkalıq prodyuserlik, remikslew sıyaqlı baǵdarlar jedel oqıtıladı. Bul qatnaslar Rossiya pedagogikasınıń bir bólegine aylanbaqta - jeke menshik mektepler hám jaslar studiyalarında. XXI ásir muzıka pedagogikası tek nota hám texnikani úyretiwden ibarat emes. Bul mádeniy, sociallıq hám texnologiyalıq fenomen bolıp, onda tiykarǵısı hár bir adamnıń muzıka arqalı ózin-ózi ámelge asırıwı ushın sharayat jaratıw bolıp esaplanadı. Pedagog házir tek muǵallim emes, al ustaz, motivator, kórkem óner hám shaxs ortasındağı mediator. Zamanagóy qáwip - qáterler jańa imkaniyatlar deregine aylanbaqta - hám muzıkalıq bilimlendiriwdiń keleshegi dástúrlerdi innovaciyalar menen baylanıstıra alatuǵınlarǵa tiyisli."XXI ásirdegi muzıkalıq pedagogika: qáwip-qáterler hám perspektivalar," Ózbekstannan anıq mısallar menen tolıqtırılǵan.

Ózbekstanda mektep muzika sabaqlarında joybarlaw metodikası barǵan sayın aktiv

qollanılmaqta. Muxayyo Nabievanıń (GIIK) izertlewleri sonı kórsetpekte, oqıwshılardıń muzıka jaratıwı hám atqarıwı sıyaqlı joybar tiykarında oqıtıw sisteması mekteplerde "Muzıka mádeniyatı" páni boyınsha biliw belsendiligin arttıradı.

Milliy kórkem ónerdi qollap-quwatlaw - strategiyalıq tiykarǵı baǵdar. Prezidenttiń 2022-jıldaǵı pármanında mektep oqıwshılarına milliy saz ásbapları (duutar, rubob, tar) n atızda jazǵan halda oqıtıw hám pedagoglardıń keminde bir saz ásbabın (2023-jıldan baslap úshew) xs.uz+1society.uz+1 arqalı úyreniwi názerde tutılǵan. Bunday siyasat mádeniyattan maqtanısh sezimin qáliplestiriwge, sistemalı tárbiya beriwge xızmet etedi. Ózbekstan mámleketlik konservatoriyası (Tashkent) - Oraylıq Aziyadaǵı eń eski, shıǵıs hám estrada muzıkası kafedraların óz ishine aladı, MUSIQA jurnalın shıǵaradı hám dástúrler hám zamanagóylik kesilispesinde pánleraralıq integraciyanı qollap-quwatlaydı.

GIIK janındaǵı kásip-óner bilimlendiriwi fakultetinde maqam hám xalıq muzıkası boyınsha pedagoglar tayarlanbaqta, professor Munojot Ywlchievanıń tájiriybeleri - belgili atqarıwshını bilimlendiriw procesine kirgiziw úlgisi uzmmsi.uz.

4. Inklyuziv pedagogika.

• Tashkentte xoreograf-muzıkantlardı birlestirgen inklyuzivlik boyınsha konferenciyalar bolıp ótpekte. Mısal ushın, Sh.Xudoynazarovanıń multimedia ónimleri joybarı mayıplıǵı bolǵan balalardıń kórkem ónerge belsene qatnasıwına járdem beredi. uz.sputniknews.ru.

• Joqarı oqıw orınları dárejesinde beyimlesiwsheń metodikalardı islep shıǵıw zárúrligi anıqlanbaqta: kóriw imkaniyatı sheklengen studentler ushın metodika, Brayl shriftleri hám sensor quralları zárúr - olar jetispey atırǵan waqıtta oqıtıwshılar "sınaw hám qáteler usılı" menen islemekte.

5. Innovaciyalıq texnologiyalar hám sanlastırıw.

• Nókiste bilimlendiriw procesi kompetenciyalıq hám iskerlik kózqaras elementleri menen jańalandı, ilimiy seminarlar hám science.uzdknf.uz multimedia joybarları jedel ámelge asırılmaqta.

• ERP mádeniyat joybarı 2025-jılı iske qosılǵan bolıp, 1400 den aslam mádeniyat shólkemlerin (kitapxanalar, mektepler, studiyalar) sanlastırıw hám kórkem óner sheberleriniń birden-bir bazasın jaratıwdı óz ishine aladı.

6. Festivallar hám xalıqaralıq almasıwlar.

Samarqandta ótkerilip atırgan "Sharq taronalari" festivalı eki jıllıq xalıqaralıq muzıka forumı bolip (1997-jildan), onda 50 ge shekem mámleket qatnasadı. Bul mádeniyatlar aralıq almasıw, milliy dástúrlerdi tanıstırıw hám zamanagóy bagdarlar menen integraciyalaw platforması ru.wikipedia.org.

Kompozitor Igor Pinxasov konservatoriyada hám onnan tısqarıda studentler ushin kompyuter kompoziciyası hám aranjirovkası boyinsha sheberlik sabaqları hám dóretiwshilik ushırasıwların ótkerip kelmekte.

7. Muzıka pedagogikasında keleshektegi qádemler.

Usınıs	Sheshimler
Adaptiv metodikalardıń jetispewshiligi.	Brayl partiturları, sensor sabaqlıqlar, pedagoglar ushın treningler islep shıǵıw.
Sanlı kónlikpelerge ie pedagoglardıń zárúrligi.	Qánigelikti arttırıw, sabaq hám izertlew jumıslarına IT ti úyretiw.
Globallasıwda dástúrlerdi saqlaw.	2022-jilǵi párman, festivallar, maqom hám milliy saz ásbapların úyretiw.

Ózbekstanda XXI ásir muzıka pedagogikası xalıqaralıq innovaciyalardı ata-baba dástúrleri menen baylanıstıradı. Sanlı texnologiyalardı engiziw, inklyuzivlik hám milliy miyrasqa itibar qaratıw arqalı mámleketlik-siyasiy baslamalardı rawajlandırıw mobil, mádeniy sawatlı hám texnikalıq jaqtan tayar muzıkant hám pedagoglar áwladın qáliplestiriw ushın platforma jaratadı.

Paydalanılǵan ádebıyatlar

1.Т.Адамбаева «Қарақалпақстан музыкасының тарийхы», «Қарақалпақстан» баспасы Нөкис-1985.

REZYUME. Maqala XXI ásir muzıka pedagogikasındaǵı texnologiyalıq rawajlanıw, inklyuzivlik, cifrlastırıw hám pánleraralıq qatnaslar menen baylanıslı tiykarǵı ózgerislerdi kórip shıǵadı. Ózbekstan mısallarına ayrıqsha itibar qaratılıp, bilimlendiriw procesine milliy muzıkalıq miyrastı jedel integraciyalaw, inklyuziv metodikalar hám sanlı texnologiyalardıń rawajlanıwı baqlanbaqta. Pedagoglar hám bilimlendiriw

mákemeleri aldında turǵan qáwip-qáterler, zamanagóy sharayatta muzıka bilimlendiriwin rawajlandırıw perspektivaları kórsetip ótildi.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматриваются ключевые изменения в музыкальной педагогике XXI века, связанные с технологическим развитием, инклюзивностью, цифровизацией и междисциплинарными подходами. Особое внимание уделяется примерам из Узбекистана, где наблюдается активная интеграция национального музыкального наследия в образовательный процесс, развитие инклюзивных методик и цифровых технологий. Обозначены вызовы, стоящие перед педагогами и образовательными учреждениями, а также перспективы развития музыкального образования в современных условиях.

SUMMARY. This article explores the main transformations in 21st-century music pedagogy, focusing on the influence of digital technologies, inclusive education, and new pedagogical methods. Special emphasis is placed on Uzbekistan, where national traditions are being integrated with modern teaching strategies. The article identifies current challenges for music educators, including technological adaptation and inclusive access, while outlining future prospects for music education in the digital age.

QORAQALPOQ XALQ QO‘SHIQLARI VA UNING TARBIYADAGI AHAMIYATI

Ruslan Kudenov – “*Folklor va etnografiya” kafedrasi o‘qituvchisi*
O‘zbekiston davlat san’at va madaniyat instituti Nukus filiali

Tayanch so‘zlar: xalq qo‘shiqlari, og‘zaki ijod, milliy tarbiya, ma’naviy qadriyatlar, estetik tarbiya, pedagogika, axloqiy fazilatlar, xalq ijodi, madaniy meros, vatanparvarlik.

Ключевые слова: народные песни, устное творчество, национальное воспитание, духовные ценности, эстетическое воспитание, педагогика, нравственные качества, народное творчество, культурное наследие, патриотизм.

Key words: folk songs, oral art, national upbringing, spiritual values, aesthetic education, pedagogy, moral qualities, folk art, cultural heritage, patriotism.

Qoraqalpoq xalq og‘zaki ijodi asrlar davomida shakllangan va avloddan avlodga o‘tib kelayotgan ma’naviy-madaniy boylikdir. Ushbu boy meros tarkibida xalq qo‘shiqlari muhim o‘rin egallaydi. Qo‘shiqlar xalqning tarixi, urf-odatlari, diniy e’tiqodi, estetik qarashlari va axloqiy qadriyatlarini o‘zida mujassam etadi. Ayniqsa, ular yosh avlodni tarbiyalashda, milliy g‘urur va vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantirishda, shaxsiy kamolotni ta’minlashda beqiyos ahamiyatga ega. Ushbu maqolada Qoraqalpoq xalq qo‘shiqlarining mazmun-mohiyati, ularning turlari va tarbiyaviy xususiyatlari ilmiy asosda tahlil qilinadi.

Xalq qo‘shiqlari xalqning ijtimoiy hayoti, dunyoqarashi va turmush tarzining badiiy ifodasidir. Qoraqalpoq xalq qo‘shiqlarida mehnat, sevgi, tabiat, urush, ajrim, ona tiliga muhabbat kabi mavzular keng yoritilgan. Ular orqali tarixiy voqealar yoritilib, milliy xotira saqlanadi. Misol uchun, “Sarqayǵan suwlar”, “Kók mázarlıq” kabi qo‘shiqlar xalqning ijtimoiy-hissiy kechinmalarini yoritadi.[1.1]

Qoraqalpoq xalq qo‘shiqlari turli yoshdagi tinglovchilarga mo‘ljallangan bo‘lib, har biri o‘ziga xos tarbiyaviy funksiyani bajaradi:

- **Beshik qo‘shiqlari** – bolani tinchlantirish, unga mehr-oqibat, ona tiliga muhabbatni singdirish vazifasini bajaradi.
- **Mehnat qo‘shiqlari** – halol mehnatga da’vat qiladi, jamoatchilik hissini kuchaytiradi.
- **Vatanparvarlik ruhidagi qo‘shiqlar** – el-yurtga sadoqat, milliy iftixor, ozodlik g‘oyalarini singdiradi.
- **Axloqiy-didaktik qo‘shiqlar** – sabr-toqat, halollik, keksalarga hurmat, mehr-oqibat, do‘stlik kabi qadriyatlarni targ‘ib etadi. [1.2]

Bugungi ta’lim-tarbiya tizimida xalq og‘zaki ijodidan, xususan, xalq qo‘shiqlaridan samarali foydalanish zarur. Pedagogik nuqtai nazardan olganda, xalq qo‘shiqlari quyidagi yo‘nalishlarda tarbiyaviy vosita bo‘la oladi: **Milliy identifikatsiyani shakllantirish:** Qo‘shiqlar orqali yoshlar o‘z tarixiy ildizlariga, xalqiga va madaniyatiga yaqinlashadi.

- **Estetik tarbiya:** Musiqa, ohang va she’riy vositalar orqali estetik did, badiiy tafakkur rivojlanadi.
- **Ma’naviy-axloqiy tarbiya:** Ijtimoiy hayotga mos qadriyatlar, ijobiy insoniy fazilatlar mustahkamlanadi.
- **Kommunikativ kompetensiyalar:** Qo‘shiqlar orqali ona tili va nutq madaniyati boyiydi.